

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. An, & quomodo Angeli cognoscant futura contingentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

20 Nihilominus est tertius modus, non minus probabilis, quod nimirum species Angelicæ, cum res præsentem esse deserunt, ipsas in se quidem, & in particulari, vna cum sua existentia, quam habuerunt, directe repræsentent, sed non vt actu iam præsentem & existentes. Quo ipso velut indirecte (cum futura non ita repræsentent, vt dicitur dub. seq.) per species rerum præsentium cognoscere possunt præterita. Quod significare etiam videtur Albertinus loc. citat.

21 Assertio IX. Angeli non habent species proprias rerum pure possibilium; nec eas adeo etiam in se, & quidditative cognoscunt; sed solum quatenus aliqua in potentia actiua aliquarum rerum productarum continentur; per quas proinde cognoscuntur velut per medium cognitum. Hæc est mens S. Thomæ 1. p. q. 56. a. 2. ad 4. vbi ait, quod si *Deum facturum fuisset plures Angelos, vel plures naturas rerum, plures species intelligibiles mentibus Angelicis impressisset.* Sentit ergo, non habere species rerum, quas Deus nunquam statuit facere. Et q. 55. a. 2. solum tribuit Angelis species intelligibiles, directe repræsentantes ea, quæ aliquando habent existentiam. Eadem est communis doctrina Thomistarum ibidem, quæ tradunt velut communem etiam Vasquez disp. 208. cap. 4. & Suarez hic lib. 2. cap. 13. num. 10. contra Gandauensem quodlib. 5. q. 14. qui Angelo tribuit habitum quandam cognoscitiuum naturaliter creaturæ, quo inclinetur & habiletur, ad cognoscendum rerum omnium, etiam mere possibilium, quidditates.

22 Ratio est. Tum quia mere possibilium, sicut actu secundum se nullum habent Esse, adeoque non sunt actu entia, ita etiam in se non videntur actu intelligibilia; saltem potentia naturali creaturæ, cuius cognitio ab obiectis pendet. Tum quia ob eandem etiam causam Angeli non habent species, quæ directe & formaliter repræsentent futura, quæ futura, nimirum quia non sunt, nec fuerunt actu entia. Tum quia nec anima Christi, nec intellectus beati cognoscit omnia possibilium. Cognoscunt ergo Angeli quædam eiusmodi possibilium solum per species rerum existentium, in quibus virtute continentur; vt in posteriore assertionis parte dictum est.

23 Assertio X. Cognitio rerum naturalium existentium, per proprias species, est intuitiua; at vero non existentium, siue sint præterita, siue mere possibilium, (quatenus quidem hæc ab Angelo cognoscuntur) solum est abstractiua. Ita communis, idemque mox de futuris dicitur dub. sequenti. Ratio sumitur ex notionibus nominum. Nam cognitio intuitiua est, quæ res ipsa in se, vt existens & quasi præsens, clare conspicitur; quæ proinde non est nisi existentium: abstractiua generatim dicitur, quæ vel non est per proprias species; vel ab existentia abstrahit: & vtroque hoc modo cognitio mere possibilium est abstractiua: priori autem modo solum, cognitio rerum præteritarum. Has enim, vt dictum, per proprias species cognoscit Angelus, etsi non vt actu existentes.

24 Atque ex his etiam, quæ diximus, facile solui possunt omnia argumenta, quæ contra inditas species rerum singularium materialium obicit Scotus; præter ea quæ dub. secundo retulimus & dissolui-

mus; & de futuris contingentibus dub. seq. dicentur. Videri potest præter alios Gregorius de Valentia cit. quaest. 8. pun. 2.

DVBIVM V.

An es quomodo Angeli naturaliter cognoscant futura, præsertim contingentia.

S. Thom. 1. p. q. 57. a. 3.

Præcipue difficultates, quæ contra doctrinam S. Thomæ de speciebus Angeli, & modo cognoscendi obiecta materialia singularia, à Scoto & aliis obiciuntur, peruntur ex cognitione futurorum, præsertim contingentium; horum enim absoluta & perfecta cognitio cum Angelis tribui non possit, videntur inde consequens esse, Angelum nec habere species omnium rerum naturalium congenitas; nec eas etiam adeo cum existunt, aut extiterunt, sine nouis speciebus cognoscere posse. Est igitur cum S. Thoma loc. cit. hæc dubitatio hoc loco explicanda; quod assertionibus sequentibus præstabimus; distinguendo nimirum inter rem ipsam futuram materialiter, & rem futuram, quæ futura est; & vtiusque cognitionem in se, vel in sua causa; itemque inter contingentia mere naturalia, & inter contingentia libera.

Assertio I. Res omnes naturales, quæ futurae sunt, naturaliter cognoscere possunt Angeli abstractiue, & secundum suam essentiam; ita nimirum, vt non solum abstrahatur ab existentia earum, sed etiam à ratione ipsarum indiuidue determinata: quod est cognoscere naturas ipsorum secundum se, vel vt summum etiam, prout subsistant gradui & conditionibus indiuiduantibus confuse & indeterminate. Hæc assertio est communis Doctorum, quos referemus, & patet ex dub. præcedent. assert. 3. Ratio est. Quia Angeli habent species congenitas, omnium rerum naturalium aliquando existentium, adeoque etiam futurarum, vt ibidem dictum: Ergo per eas saltem cognoscere possunt essentias & quidditates earum: abstrahendo ab existentia, & ratione indiuidua particulari: esto confuse simul etiam eas cognoscant, prout subsistant gradui & conditionibus indiuiduantibus indeterminate, puta his vel illis: quod eatenus quidem, ab eis fieri posse, facile intelligitur; quatenus nimirum in ipsa natura, vel etiam in aliis indiuiduis existentibus, velut medio cognito, intelligere possunt, etiam plura eiusmodi indiuidua, hæc vel illa esse possibilium; prout etiam vniuersim ab eis mere possibilium intelligi posse diximus.

Vt autem directe & determinate rationem indiuiduam futurorum cognoscant, etiam abstrahendo ab eorum existentia actuali, fieri non potest, vt recte etiam docet Albertinus infra; etsi contrarium sentiat Suarez lib. secundo, cap. vndecimo, numero 14. sic enim ipsam etiam futuriorem eorundem certe & determinate cognoscere: quandoquidem cum nulla entia mere possibilium in se directe cognoscant, eo ipso, quod futura, sub ratione indiuidua determinata, directe & in se cognoscere, scirent, ea non esse mere possibilium, sed plane aliquando

futu-

futura, quandoquidem euidenter scire possent, ea actu non esse, nec fuisse. Ad cognitionem vero directam essentia ipsorum, satis est, quod ea habuerit, aut habeat existentiam in aliis indiuiduis, præsentibus, aut præteritis eiusdem naturæ.

Dices. Quid si specifica essentia nunquam antea extiterit: nonne tunc saltem ex directa eius cognitione futuritio ipsa determinate scietur? Respondeo, assertionem procedere secundum consuetum ordinem rerum naturalium; quo modo nullæ sunt nouæ rerum species & essentia futura, quæ non antea fuerint: si tamen in aliquo casu ponatur contrarium, tum ob eam ipsam causam dicendum erit, eiusmodi naturam ab Angelo directe & in se, adeoque sine medio cognito, non cognosci; sed solum per modum entis mere possibilis, in aliquo medio cognito, ut si ex nouo & in naturali coitu, ponatur noua species animalis futura.

Assertio II. Nullum futurum ut futurum in seipso cognoscitur ab Angelo, adeoque nec per speciem, quæ directe & immediate representat ipsa ut futura. Ita S. Thomas cit. q. 57. a. 3. & communis omnium Doctorum, quos citabimus, cum Magistro in 2. d. 3. vel 7. Probat ex scriptura & SS. Patribus, qui hoc velut proprium, tribuunt Deo, quod ut loquitur Apostolus Rom. 4. v. 17. *voces vel cognoscat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.* hoc est directe, in se, ac velut per propriam speciem. Ratio à priori est. Quia futura cum in se nec habeant nec habuerint existentiam, non magis in se sunt cognoscibilia à creato intellectu, cuius cognitio natura sua ex obiecto pendet, quam pure possibilis, de quibus actum deb. præceden. assert. 9. quam rationem etiam indicat Sanctus Thomas artic. 3. ad 3. & 4. Ratio à posteriori est. Quia quoad hoc par ratio est omnium futurorum; siquidem omnia in hoc conueniunt, quod in sententiam penitus habent existentiam, & species Angelicæ ex se equaliter se habent ad omnia: est autem erroneum dicere, omnia futura ut futura posse in se & directe naturali virtute cognosci ab Angelis, ut dicitur: Ergo de nullo hoc affirmandum est; etiamsi rerum ipsarum futurarum species Angelis naturaliter indita sint.

Qua ratione autem fieri possit, ut futura determinate & directe non præcognoscant Angeli, cum tamen species ipsarum rerum futurarum habeant congenitas, dictum est dub. præced. Quia nimirum species ut directe & determinate sua obiecta representent, requirunt per modum conditionis, coexistentiam sui cum obiecto, præsentem aut præteritam; vel certe quia species directe non representant res nisi ut præsentem & existentem, idque tunc solum, cum existunt. Certe quidem ut futuras directe naturaliter representare non possunt, ob dictas causas.

Assertio III. Futura, quæ iuxta naturæ ordinem, constitutum à Deo, necessario eueniunt, certo ab Angelis præcognoscuntur in sua causa secunda, velut medio cognito; non quidem ut absolute euentura, sed quantum est ex vi causæ secundæ, nisi per causam primam extraordinarie impediatur. Hæc est mens S. Thomæ cit. artic. 3. ubi absolute affirmat, eiusmodi futura certo ab Angelo in sua causa præcognosci; quod iuxta sensum explicatum intelligendum. Ratio est, Tum quia Angeli præsentem

causam secundam quid dicitur & intuitiue cognoscunt. Ergo etiam euidenter in ipsis velut medio cognito cognoscunt id, quod ex vi eorum necessario futurum est. Tum quia nos ipsi etiam hoc modo quædam eiusmodi futura cognoscimus, v. g. Solem cras oriturum, futuras Belipes, & coniunctiones, seu aspectus astrorum; &c.

Quia tamen Deus omni creaturæ dominiatur, ac solus ipse nulli legi ac necessitati subicitur, in administrandis huius variis creaturis, potest ipse etiam statas, & ex se necessarias certum creaturarum leges immutare, ut non semel accidit, v. g. tempore Iosue, Ezechie, &c. Et quia libera eiusmodi decreta Dei, de rebus futuris, naturaliter ab Angelis cognosci non possunt, hinc fit, ut nec de ipsa quidem futuritione absoluta eiusmodi rerum, absolute & omni ex parte certi esse possint, sed solum, quantum est ex vi causarum secundarum, & consueti ac connaturalis consensu diuini, ut dictum.

Assertio IV. Futura, quæ ex suis causis frequenter, & ut plurimum eueniunt, cognoscere potest Angelus in ipsis causis, velut medio cognito, per coniecturam, eodem modo, quo medicus cognoscit agitudinis euentum ex signis: & quidem tanto perfectius, quam medicus, quanto Angelus perfectius nouit & penetrat causas. Ita S. Thomas cit. artic. 3. & omnes Thomistæ ac Commentatores ibidem, nullo Doctorum dissentiente. Et vero assertio faciliem habet explicationem, de quibus eunque demum futuris euentis, siue mere naturalibus, siue liberis intelligatur: modo comparatio eorum fiat ad eas causas secundas, ex quibus non semper, nec necessario, sed solum frequenter, & ut plurimum, hoc vel illud futurum euenit. Ut si verum ponamus, quod nati sub hoc vel illo concursa syderum, sortiuntur naturam admodum cholericam, quæ frequenter ac ut plurimum (siquidem *subtorum* qui passionibus ducuntur, est *infinitum numerum*; *superum* vero, qui *astrum*, & *astrosum* in inclinationibus, suoque appetitu *dominantur*, exiguus,) iurgia & rixas ciere solet: vel quod hoc vel illo sydere oriente, seu in hoc planetarum concursu, tempus solet esse pluuium; poterunt Angeli probabiliter scire, ex vi causarum illarum, seu rixas & iurgia ab eo homine excitandas; seu pluias futuras, &c. In quo tamen genere Angeli beati, ne erroris periculo se exponant, nunquam absolutum elicient assensum, de hac vel illa re, ex vi eiusmodi causarum, absolute futura, sed solummodo assensum concipient modificatum, per modum quasi propositionis modalis, probabile esse, quantum est ex vi earum causarum, hoc vel illud esse futurum; in quo assensu nunquam ipsi falluntur, etiamsi id re ipsa postea non ita eueniat. Ratio vero assertionis est, quia & homines eo modo futura huiusmodi præcognoscere possunt; nec ea cognitio ob imperfectionem repugnat naturæ Angelicæ; saltem quando melior & euidetior modus naturalis ea futura cognoscendi non supererit, & moderatio superius dicta in assensu adhibetur; quamuis etiam sine hac moderatione esse possit, & sæpe sit in demonibus, etiam re ipsa cum errore coniuncta, ut suo loco dicitur, quæst. 6.

Assertio V. Futura quæ raro eueniunt, & ideo simpliciter causalia, aut fortuita dicuntur contingentia.

comparations etiam omnium suarum causarum naturalium simul, non possunt ab Angelo naturaliter vlllo modo cognosci. Ita S. Thomas quæst. 88. de verit. artic. 2. vbi dicit: *Cognitione naturali illa tantum per formas innatas futura præscire possunt Angeli, quæ in causis naturalibus sunt determinata, vel in una tantum causa, vel in collectione plurium. Quia aliquid est contingens respectu causa unius, quod respectu concursus plurium causarum est necessarium. Angeli autem omnes causas naturales cognoscunt. Vnde quedam, quæ contingentia videntur, aliquibus causis eorum pensatis, Angeli ut necessaria cognoscunt, dum omnes causas ipsorum cognoscunt.*

In eodem sensum intelligendum est, quod absolute docet S. Thomas hic quæst. 57. art. 3. *ea quæ proueniunt ex causis suis, ut in paucioribus, penitus esse rationa: sicut essentialia & fortuita, ut bene exposuit Ripa ibidem: nec opus est hic aliqua distinctione inter contingentia libera & naturalia. Ratio est manifesta. Quia futura non cognoscuntur ab Angelo directe & in se, sed naturaliter quidem cognitione cognoscuntur ab Angelo, solum (siquidem cognoscuntur) in suis causis naturalibus, ex assert. 2. & 3. hæc autem contingentia futura nullo modo sunt cognoscibilia in suis causis naturalibus; cum respectu ipsarum æquè possint & soleant non esse accessæ: Ergo hæc nullo modo sunt ab Angelo naturaliter cognoscibilia.*

Idem constat ex Scriptura, quæ hoc etiam sensu futurorum cognitionem, tanquam Deo propriam referuat. *Isai. 41. v. 23. Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum; & sciemus, quia Dixit estis. Et Isai. 46. v. 9. Ego sum Deus, & non est ultra Deus; nec est similitudo mei, annuntians ab exordio nouissima, & ab initio, quæ nondum facta sunt. Quod sæpè etiam ita tradunt Patres, & quidem etiam ex fide certum censetur, quoad contingentia futura libera: siue quæ à causis liberis pendent. Vnde Chrysostomus homil. 18. in Ioann. ait: *Certa prædictio futurorum immortalis diuinitatis Dei opus est. Et Origenes lib. 6. contra Celsum, dicit, Diuini sermonis characterem esse prædictionem futurorum.**

Quæ sit autem ratio, cur in Angelis non detur, aut dari possit species naturalis, (seu propria, seu aliena) eiusmodi futurorum contingentium, variè variè ratiocinantur; & Vasquez tandem disp. 207. cap. 2. & disp. 208. cap. 4. alijque recentiores nonnulli existimant, non posse huius rei rationem à nobis afferri ex Philosophia; sed constare solum de fide, ex Scripturis & reuelatione. Albertinus verò tomo 1. princip. 1. coroll. 12. num. 6. reiectis aliorum rationibus, non iam ipse assignat; quod nempe Angeli, non vt Deus, eminentem contineant eiusmodi futura contingentia. Quod ego ita magis declarandum existimò. Quia eo ipso, quod contingentia sunt, causaque secundæ ponuntur ad ea producenda adhuc indeterminatæ; necessariò fit, vt eorum futuricio determinata, nec in natura Angelis, nec in vlla causa naturali, qua tali, contineatur. Sicut autem se res habet ad esse, ita etiam ad representari: cum ergo futura contingentia non habeant vllum determinatum esse, nec in se, nec in sua causa; non possunt etiam naturaliter vlllo medio determinatè representari.

Sed controvertitur inter Doctores, an posita assertio etiam locum habeat in futuris contingentibus solum liberis, seu quæ à causa libera dependent: an verò etiam in merè naturalibus, hoc est, quæ à nulla causa libera, sed solum à causis naturalibus dependent: & ideo solum sunt & dicuntur contingentia, quod à causis naturalibus naturaliter impeditibus, seu impediri solitis proficiantur; quod est querere, an dentur reipsa futura contingentia etiam merè naturalia, hoc est, quæ respectu omnium suarum causarum etiam merè naturalium, & seclusa omni causa libera agente, sint contingentia, ita vt æquè possint esse, ac non esse.

De qua re est triplex sententia. Prima absolute existimat, non dari futura contingentia respectu omnium suarum causarum; nisi libera, seu quæ à libera causa aliquo modo dependent: quare propositam assertionem solum habere locum putat in contingentibus liberis, aut quæ ab eis quomodocumque pendent; non autem in contingentibus merè naturalibus; quibus etiam animalium motus annumerantur: hæc enim in suis causis, vt & impedimenta eorum naturalia, putant isti non minus certo ab Angelis cognosci, quàm ea quæ dicuntur necessariò euenire. Cum enim habeant causas ex se determinatas ad vnum, quas intumè pernoscent, & comprehendunt Angeli, non potest fieri, inquit, vt aliquid ab ipsis efficiendum nesciant. Nam si per aliam causam naturalem sunt impedienda, hoc ipsum habebunt exploratum. Ita docent Corduba q. 55. dub. 4. Vasquez disp. 207. cap. 2. Albertinus citat. 1. tom. Princip. 1. coroll. 12. numero 3. Suarez Metaph. disp. 19. sect. 1. num. 9. & hic lib. 1. cap. 9. post Alensem part. 2. q. 26. memb. 4. Durandum in 2. dist. 7. quæst. 3. num. 3. & dist. 3. q. 8. num. 9. Albertum dist. 7. art. 5. idemque probabile censet Richardus in 2. dist. 7. a. 2. quæst. 2. Idem videtur sentire Augustinus de diuin. dam. capite 5. & lib. 4. de Trinit. cap. 17.

Secunda sententia propositam superius doctrinam; simpliciter & absolute assertit ac intelligit, de omnibus contingentibus futuris, etiam naturalibus. Ita aperte docent Bonaventura in 2. d. 7. part. 2. a. 1. quæst. 3. Egidius eadem dist. quæst. 2. artic. 1. & tract. de cognit. Angel. quæst. 10. Heruæus dist. 7. a. 2. (vbi etiam ita S. Thomam intelligit) & Dionysius Carthusianus eadem dist. 7. vbi eam adeo veram existimat, vt oppositæ notam erroris inurat; eò quod püter eam damnatam in quodam articulo Parisiensis; (vbi etiam putauit Richardus loc. cit. nihilominus vtramque sententiam probabilem ratus) qui tamen solum Wicleffi errorem damnat, vt rectè Vasquez & Albertinus locis citatis. Idem ex recentioribus docent Bannes hic cit. quæst. 57. art. 3. qui oppositæ sententiæ audaciæ notam imponit, & Zumei ibidem quæst. 1. vbi ait: *Omnis futendum esse omnibus, præter humanas operationes à libero arbitrio dependentes, esse pleræque alia futura contingentia; etiam relecta ad omnes suas causas secundas.* Idem planè significat alij, qui absolute & indiscriminatim loquuntur, in quibus S. Thomas hic quæst. 57. a. 3. & in 3. cont. gent. cap. 154. Ferrariensis ibidem, Caietanus cit. art. 3. Marsilius in 2. quæst. 7. Argentina in 2. d. 7. & Gregorius de Valencia quæst. 8. punct. 3. In ho-

rum ergo Doctorum sententia, euentus naturales, proueniens ex ipsis corporibus cœlestibus, qui nullo modo impediri possunt, vt sunt eclipses, & concursus seu aspectus syderum ac planetarum &c. certo ab Angelis cognoscuntur; alii vero procedentes ex causis inferioribus, quæ ab aliis per accidens impediri possunt, sola coniectura sciuntur. Eiusdem sententiæ videntur esse Athanasius lib. qq. q. 23. & Tertullianus in Apologetico.

13 Tertia sententia videtur media, quæ docet, futura contingentia causarum mere naturalium, ac ad vnum prorsus determinatarum, certo cognosci ab Angelis: causarum vero liberarum, aut saltem aliquo modo in agendo indifferentium, ac indeterminatarum (quibus isti animalia, pueros & amentes annumerant) non nisi per coniecturam cognosci posse, modo explicato. Ita Molina q. 57. a. 3.

Hæc res sane ambigua, & ad explicandum difficilis, proprie pendet nõ ex aliquo fundamento Theologico, sed Philosophico; an videlicet omnes causæ naturales secundæ, ad omnes suos effectus, in particulari & indiuiduo, plane sint determinatæ; an potius animalia, alique eiusmodi nonnullæ causæ, quandam habeant in agendo indifferentiam respectu certæ materiæ, vel obiecti: quod proprie Philosophorum est disputare. Interim vt meam breuiter sententiam exponam, sequentes assertiones statuo.

14 Assertio VI. Moraliter & regulariter loquendo. Angeli futura contingentia, quæ a causis secundis impedibilibus pendent, certo præcognoscere nõ possunt. Ita sentiunt omnes auctores secundæ ac terciæ sententiæ: nec reipsa dissentiunt auctores pro prima sententia citati. Ratio est. Quia omnes in hoc conueniunt, futura contingentia, quæ quouis modo a causâ libera & libere agente dependent, aut impediri possunt, ab Angelis certo sciri non posse; at vero constat reipsa nunc istarum causarum naturalium efficientiam plurimum & plerumque a libero arbitrio, saltem vt applicante; partim etiam vt a causâ morali, puta precibus & meritis piorum, intercessionibusque Sanctorum aliquo modo dependere: Ergo plerumque & regulariter loquendo, Angeli nihil certi de his scire naturaliter possunt. Minor declaratur. Quia constat, ad tempestatam mutationem seu conditionem, præter operam dæmonis, & opera humana libera; vt sunt V. G. incendia, & vastitates Vrbiũ ac Prouinciarum; copiosæ cædes & strages hominum, sordida ac immunda cohabitatio magnæ multitudinis, &c. quibus aer varie afficitur aut inficitur; multum sæpe conferre merita & demerita hominum: ex aeris autem & tempestatis varietate & conditione pendent alteratio & dispositio varia aliarum omnium causarum secundarum, siue de animatis, siue inanimatis loquamur. V. G. terra fertilitas, nutrimenta animalium, generatio horum vel illorum animalculorum; motus & affectus brutorum, &c. Quibus de causis non tantum varietas inducitur in his locis, quæ multum habitatione hominum frequentantur, sed etiam in locis remotioribus; quibus vel nubes & vapores abducuntur; vel ad quæ iidem deferuntur, &c. Potest ergo hæc velut moralis cuiusdam regulæ instar haberi, futura contingentia ab Angelis naturaliter sciri non posse.

15 Assertio VII. Angeli etiam si naturaliter & absolute possent omnia futura contingentia mere naturalia certo præcognoscere; quantum saltem est ex dispositione omnium simul causarum naturalium, inter se comparatarum, moraliter tamen & particulatim, ne sic quidem hæc cognoscunt. Ita sentio cum Authoribus secundæ & terciæ sententiæ. Probat & declaratur. Quia cum determinata horum futuritio, ab innumeris quodammodo causis cœlestibus & elementaribus directè vel indirectè dependeat, plane fit, vt Angeli nisi accuratè admodum, & non momentanea opera, attendant ad omnium causarum naturalium concursum, quantum saltem est ex vi naturæ, facillè possint in ijs dijudicandis decipi; vt omnes fatentur. Quo posito, ita ratiocinor: Aut enim sunt Angeli beati aut damnati. Si damnati; Ergo quia pleraque præcipitanter agunt, facillè etiam in his iudicijs ferendis decipientur. Si sunt beati, non se occupabunt rerum harum inanum operosa consideratione. Neutros ergo existimo, certo cognoscere, quot formicæ, v. g. iuxta naturæ cursum sint futura, ab hinc mille annis; & quoties quoquo versum hæ ipsæ sint mouendæ; quot etiam culices, muscæ, & vermes, hoc aut sequenti anno sint nascituri; & alia id genus.

16 Assertio VIII. Alias Physicè loquendo, verius existimo, omne agens naturale, positis omnibus ad agendum prærequisitis, esse ad agendum, certumque actionis modum effectumque determinatum; etiam si alias per cognitionem, vt bruta animalia, vel infantes, agant; nec habere per se propriam in agendo indifferentiam: ac proinde absolute etiam posse Angelos, omnia eiusmodi futura contingentia mere naturalia, saltem quantum est ex dispositione causarum naturalium, certo præcognoscere. Ita sentio cum authoribus primæ sententiæ. Ratio est. Quia hæc videtur esse ratio & definitio causæ naturalis, vt positis omnibus prærequisitis, necessario agat; & quidem etiam in particulari hunc vel illum effectum producendo, pro ratione circumstantiarum: hoc autem posito, cum Angeli naturales omnes causas earumque dispositiones mere naturales intimè pernoscant, certè poterunt, Physicè loquendo, si ad omnes simul causas, earumque contemperationem attendere velint, tandem scire, quid ex vi earum præcisè futurum esset, vel non esset, si per causas liberè agentes non forent impedienda: siquidem etiam si vna causa naturalis ab alia fortè sit impedienda, hoc ipsum nosse poterunt. Quare cum respectu eiusmodi futurorum contingentium causæ naturales, quantum est ex se, iam sint determinatæ, saltem mediatè, poterunt ab Angelis physicè loquendo, præcognosci. v. g. ex hoc vel illo aspectu syderum, simul cum omnibus causis secundis mere naturalibus comparato, scire poterunt; quando & quanta pluuia sit futura; ex hac scire possunt qualis terræ aërisque dispositio sit futura; hinc qui fructus, quæ & quot animalia ex terra progignenda, &c. semper hac conditione subintellecta, nisi causæ naturales a causis liberis impediuntur, seu quantum præcisè est ex concursu seu dispositione causarum, mere naturalium.

17 Nec obstant, quæ in contrarium obijciuntur argumenta, & fundamenta. Etenim 1. quod brutum inter duo pabula æqualia constitutum, ad alterum feratur; dico hoc non futurum indifferenter, sed determinatè pro varia eius tum interna dispositione vel imaginatione; aut externa æris ventique aspiratione, &c. Quod si omnia ponantur æqualia, casus erit Metaphysicus, in quo faciliè negari poterit, brutum quicquam eorum, ob defectum conditionis requisitæ, nimirum debitæ propositionis obiecti, operaturum, donec aliundè ab extrinseco determinetur. Nam ut ait Sanctus Thomas quæst. 57. a. 4. ad 3. *appetitus brutalis non est dominus sui actus, sed sequitur impressionem alterius cause, corporalis vel spiritalis.*

18 2. Siglobus igneus in centro terræ constituitur, dico eum sursum in omnes partes raptum iri; etiam ad minimas vsque sui, quantum naturaliter fieri potest, partitiones, donec tandem penitus dissolvatur & evanescat. Nec enim ob fugam corruptionis, naturalia agentia connaturales actiones suas præmittunt, ut in igne & fumo sursum ascendente videmus, etsi Suarez Metaph. loc. cit. putet non motum iri ob defectum conditionis ad agendum requisitæ.

19 3. Ut perfectum planum, in perfectum planum vitreum profusè viforme, lapidi itidem plano superpositum indiciat, casus metaphysicus est; attamen si admittatur, puto nihil eo casu contractum iri, quia non est maior ratio, cur in has potius quam illas partes diffingatur; & violentæ contractioni quantum possunt resistunt partes omnes; nec tamen superari omnes ab agente possunt; alioquin in omnes suas partes comminuendum esset vitrum, quod est impossibile. Idem in simili accidit, in quotidiano exemplo, dum ovum secundum longitudinem inter duas manus, quasi ad angulos rectos acceptum, & quamvis summa vi fortissimè compressum, nulla vi frangi potest.

20 4. Quod agentia naturalia, quoad individuam rationem actionis & effectus, dicuntur agere determinatione diuina, id quidem primum ad propositum nil facit: quia non loquimur de effectu naturali, quatenus à Deo, sed præcisè quatenus à causa naturali dependet. Deinde principium illud, licet à Suarez loc. cit. Metaph. defendatur, minus tamen probabile videtur, & contra communem Philosophiam, secundum quam omnes cause naturales, cum omnibus suis circumstantijs, his vel illis, ad agendum applicatæ, ad suos effectus; etiam in particulari & individo sua natura determinatæ existimantur, ut etiam Vasquez, & alij docent. Sed de his rebus plura Philosophi.

D V B I V M VI.

An es quomodo Angeli naturaliter cognoscant actus internos mentis alienæ, seu cogitationes eorum.

S. Thomas 1. p. q. 37. a. 4.

1 PERTINET quidem etiam hæc quæstio ad cognitionem singularium, & quidem si ad humani cordis, aut interni sensus affectiones & apprehensiones respiciamus, materialium; sed quia specialem difficultatem continet, merito à S. Thoma seorsum, & in speciali articulo tractata est. Procedit autem quæstio præcipuè quidem de actibus internis intellectus & voluntatis, tam hominum, quam Angelorum; at vero propter rerum similitudinem & nonnullam connexionem, etiam ad actus imaginationis & appetitus sensitiui extenditur. Difficultas autem est, vtrum hæc per se, & neque locutione, neque vilo signo exteriori manifestata, cognosci ab Angelis naturaliter possint: nam si licui locutione congrua, manifestentur; aut exteriori aliquo indicio se prodant, nullum est dubium, quin ab Angelis naturaliter cognosci possint, ut dicitur.

2 De qua re est prima sententia Heruæi in 2. dist. 8. quæst. 3. vbi docet, cogitationes cuiusvis alterius hominis, aut Angeli, cognosci posse naturaliter ab Angelo quolibet; hoc solum excepto, quod intensio- nis modum in his actibus nescit, ut videlicet in harum cognitione aliquid saltem soli Deo relinquere videatur. Sed quæ sententia defendi nullo modo potest; quia non solum in seipsa non cohæret; sed etiam principale assertum erroris periculo non caret, ut dicitur; vnde etiam Suarez hic lib. 2. cap. 22. num. 4. eam temeritatè arguit.

3 Secunda sententia est Durandi in 2. d. 8. quæst. 5. num. 10. qui non solum eam Heruæi sententiam, quoad priorem partem probabilem censet; sed & insuper addit (magis quidem consequenter sed auctiore errore) etiam ipsam actus intensio- nem ab Angelis naturaliter cognosci posse: ratus proinde, solius Dei proprium esse, omnes omnino cogitationes, tam futuras, quam præsentis seu præteritis cognoscere. Fundamentum autem vtriusque sententiæ est. Quia isti actus omnes sunt entia quedam naturalia: Ergo naturaliter cognoscibilia à creato intellectu perfectissimo, qualis est Angelicus.

4 Tertia sententia est, de facto quidem, Deo sic statuente, vel prohibente, nesciri ab Angelis eiusmodi cordium secreta, (cogitationes scilicet intellectus, & operationes voluntatis) ut Scriptura & SS. Patres inferius citandi docent: attamen natura sua illis ignota non esse, ob rationem dictam. Ita Scotus in 2. d. 9. quæst. 2. & in 4. d. 10. q. 8. Bassolis in 2. d. 9. quæst. 2. Lychetus quæst. 1. Ockam in 2. q. 20. & quodlib. 4. q. 13. Gabriel in 2. d. 9. q. 2. a. 2. & in Canonem Missæ lect. 3. r. Maior in 2. d. 9. q. 3. & Holkot in 2. quæst. 4. Differunt tamen à Scoto non nihil ceteri. Hi enim asserunt, omnibus Angelis, etiam bonis, eiusmodi secreta esse à Deo abscondita. Scotus autem solum malis eiusmodi secreta abscondita esse indicat.

5 Quarta sententia est Argentiniæ in 2. d. 7. q. 1. qui putat cognosci quidem ab Angelo cogitationes quoad simplicem apprehensionem; non verò quoad compositionem; hoc est, cognosci quidem, quid alius apprehendat, & de qua re cogitet; vtrum autem assensu, an dissensu, compositione affirmante, an negante de eo cogitet, naturali vi nescire. Atque in eundem etiam serè sensum docuit Egidius in 2. d. 7.